

УКАЗАНИЕ ЗА ИЗНАСЯНЕ НА ДЕЙНОСТИ

Настоящото указание се базира на установените международни практики в областта на изнасяне на дейности, както и европейските инициативи в тази насока. Указанието е съставено въз основа на съответния документ на Комитета на Европейските банкови надзорници (КЕБН), съгласуван с Комитета на европейските регулатори на ценни книжа.

ВЪВЕДЕНИЕ

На европейско ниво все още не е постигната съгласуваност относно изнасянето на дейности от страна на кредитните институции, следствие на което са разработени различни надзорни подходи, които да отразят потенциалните рискове, породени от тази практика. Някои държави-членки от няколко години разполагат с формален режим на управление изнасянето на дейности. Поради засилване активността на банките по изнасянето на дейност, включително на трансгранична основа, както и свързаната с това необходимост от ефективен и разумен надзор, КЕБН въведе указанията за изнасяне на дейности, с цел хармонизиране на различните подходи в националните правни рамки на държавите-членки. Указанията са базирани на текущите практики и общите елементи в политиката на държавите-членки, като в същото време отчитат и различните международни и европейски рамки в областта на изнасянето на дейности.

Комитетът на европейските банкови надзорници (СЕБС) и Комитетът на европейските регулатори на ценни книжа (CESR) са стигнали до консенсус, че предложените указания отговарят на следното:

- пълно съответствие с разпоредбите на Директивата за Пазарите на финансови инструменти, както и по отношение на тяхното прилагане от кредитните институции;
- последователно прилагане от всички кредитни институции, с цел спазване на принципа за равнопоставеност.

Принципът за пропорционалност, залегнал в чл. 79, ал. 3 от Закона за кредитните институции (ЗКИ) се прилага и спрямо политиката по изнасяне на дейности от банките, която следва да отговаря на размера, сложността и диверсификацията на изнесените от тях дейности. БНБ, от своя страна, също се придържа към този принцип.

ГЛАВА ПЪРВА

ДЕФИНИЦИИ

(О 1) За целите на настоящото указание, изброеното по-долу, има следното значение:

а. Изнасяне (възлагане) на дейности е използване от страна на кредитната институция на трета страна (изпълнител на изнесени дейности) за извършване на дейности, които обичайно биха се извършвали от кредитната институция към настоящия момент или в бъдеще. Изпълнител може да бъде кредитна институция или друго лице.

Изнасянето на дейности не включва покупката на: (1) услуги, стоки или съоръжения, без информацията за възложителя или притежавана от него информация да попадат под контрола на продавача; или (2) стандартизирани продукти, като пазарна информация или офис оборудване;

б. Изпълнител на изнесена дейност е доставчик на услуги и свързаните с тях стоки и съоръжения, който може да бъде кредитна институция или друго лице, свързани с групата или извън нея;

в. Възложител на изнесена дейност е кредитна институция, която се явява ползвател на тези стоки, услуги и съоръжения;

г. Съществени дейности са: (1) дейност, при която всяка слабост или неуспех, може значително

да повлияе върху способността на кредитната институция да извършва дейността си и да спазва нормативните задължения; (2) всяка друга дейност, изискваща издаване на лиценз от съответните надзорни органи; (3) всяка дейност, оказваща значително влияние върху рамката за управление на риска; и (4) управлението на рисковете по тези дейности.

д. Ръководни лица са лицата, които непосредствено управляват дейността на кредитната институция;

е. Верижно изнасяне на дейност е практика, при която изпълнителят на изнесена дейност договаря изпълнението на елементи от дадена дейност с други подизпълнители.

ГЛАВА ВТОРА

УКАЗАНИЯ ЗА ИЗНАСЯНЕ НА ДЕЙНОСТИ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО КРЕДИТНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

(О 2) Отговорността за правилното управление на рисковете, свързани с изнесените дейности или с процеса по изнасянето им е задължение на ръководните лица на кредитната институция.

1. Практиките по изнасяне на дейности следва да гарантират, че изнесените към изпълнителя дейности не възпрепятстват надзорния процес върху изнесените дейности.

2. Кредитната институция – възложител продължава да носи отговорността за изнесените дейности. Изнасянето на дейности не освобождава кредитната институция от придържане към надзорните изисквания по отношение на изнесените дейности или функции.

3. Кредитната институция - възложител поддържа необходимата компетентност на висше оперативно ниво, за да може да извършва изнесените дейности в случай на извънредни ситуации.

4. Изнасянето на дейности не намалява отговорността на ръководните лица на кредитната институция - възложител, съгласно приложимото законодателство.

(О 3) Не се разрешава изнасяне на задълженията на висшите ръководни лица.

1. Изнасянето на основни управленски дейности е несъвместимо със задължението на ръководните лица да управляват кредитната институция в съответствие с поетите отговорности. Основните управленски дейности включват определяне на рисковата стратегия и политика, както и способността на институцията да понесе този риск. Следователно създаването на стратегии и политики по отношение рисковия профил и контрол върху риска на кредитната институция, цялостното наблюдение върху осъществяваните дейности и процеси, както и задълженията към клиентите и надзорните органи не могат да се изнасят към трета страна.

(О 4)

(О 4.1) Кредитната институция не може да изнася дейностите по влогонабиране или други дейности, изискващи лиценз от надзорен орган, съгласно националното законодателство, освен ако изпълнителят на изнесени дейности (1) е кредитна институция; или (2) е лицензиран да извършва такава дейност съгласно приложимата законова рамка;

(О 4.2) Всяка дейност на кредитната институция - възложител, различна от тези, посочени в Указания (О 2) и (О 3) може да бъде изнесена при условие, че това не нарушава:

а. нормалното извършване на дейността на кредитната институция - възложител или предоставяните от нея финансови услуги;

б. способността на ръководните лица да управляват и контролират дейността на кредитната институция, включително тези, обект на лиценз;

в. способността на компетентния орган за управление, вътрешния контрол или други органи за вътрешно управление, да осъществяват контролните си функции спрямо ръководните лица; или

г. ефективността на надзорната дейност върху кредитната институция.

(О 4.3) Кредитната институция – възложител внимателно преценява изнасянето на съществени дейности. Възложителят своевременно информира съответния надзорен орган за изнесените дейности.

1. Тези изисквания не влияят върху принципа за изключителната отговорност на ръководните лица **(О 2)** относно всички дейности, обект на лиценз. Те носят пълната отговорност пред надзорните органи за всички изнесени дейности. Ръководните лица следва да осигурят съответствието на изнесените дейности със стандартите за изпълнение и качество, които биха се прилагали, ако кредитната институция извършва съответните дейности самостоятелно.

2. Кредитната институция - възложител своевременно информира съответния надзорен орган за всяка съществена дейност, която ще бъде изнесена. Тази информация трябва да бъде своевременно на разположение на надзорния орган, за да може той да разгледа предложението и да прецени дали то поражда надзорно безпокойство, като при необходимост предприема съответните действия. Надзорният орган може да наложи специфични изисквания и условия по отношение на изнесените съществени дейности, отчитайки фактори като големината на институцията, естеството на изнесените дейности, характеристика и пазарната позиция на изпълнителя, срок на договора и потенциалните възможности изнасянето на дейности до доведе до конфликт на интереси (напр. БНБ би забранила изнасянето на счетоводната функция или изготвянето на годишните финансови отчети към външния одитор на кредитната институция или към лице, свързано с този одитор).

3. Кредитната институция - възложител уведомява съответния надзорен орган за всяко съществено събитие, което оказва влияние върху изпълнителя на външни дейности и неговата способност да изпълнява задълженията си към клиентите.

4. При спазване на указание **(О 4.1 (I))**, няма ограничение за географското местоположение на изпълнителя на изнесени дейности. Поради възможните рискове, свързани със сигурността на данните и осъществяване на надзор от надзорните органи, кредитните институции следва да обръщат особено внимание във връзка със споразумения за изнасяне извън Европейската икономическа общност.

5. Когато изнасянето на дейности към други лица в рамките на групата, както и в случаите, посочени в Указание **(О 4.1 (I))** е съществено, се прави оценка на рисковете, свързани с вътрешногруповите споразумения за изнасяне на дейности и се преценяват такива споразумения. Надзорните органи могат да вземат под внимание определени обстоятелства (като например до каква степен кредитната институция – възложител е в състояние да контролира изпълнителя на изнесените дейности и до каква степен изпълнителят на изнесени дейности е включен в консолидирания надзор на групата).

(О 5) БНБ не поставя специфични изисквания по отношение на изнасянето на несъществени дейности от кредитна институция.

1. При изнасяне на несъществени дейности не е необходимо кредитната институция да информира БНБ. Въпреки това, кредитната институция следва адекватно да управлява рисковете, произтичащи от тези споразумения. Съгласно Указание **(О 2)**, ръководните лица носят пълна отговорност за всяка изнесена дейност.

2. Несъществени са онези дейности, които не попадат в дефиницията за „съществена дейност”, съгласно Указание **(О 1 (e))** и могат да включват:

а. дейности, които не са потенциални носители на съществени рискове и изнасянето на които не нарушава Указание **(О 4.2)**;

б. използвани от институцията консултантски услуги, например юридически и данъчни консултации, без да се ограничават до отделни проекти или аспекти на дейността.

(О 6)

(О 6.1) Кредитната институция – възложител разполага с политика по изнасянето на дейности, включително план и стратегия за действия при непредвидени обстоятелства и при прекратяване на споразуменията.

(О 6.2.) Кредитната институция – възложител поддържа нормалното осъществяване на дейността си.

1. Кредитната институция – възложител разполага с политика, обхващаща всички аспекти на изнасянето на дейности, включително когато тези дейности са несъществени, или изнасянето се извършва в рамките на групата или извън нея.

2. При изработването на тази политика, кредитната институция следва да има предвид, че всяко изнасяне на дейности носи специфични рискове. Управлението на изнасянето на несъществени дейности или на изнасянето на дейности в рамките на групата, трябва да съответства на присъщите на тези споразумения рискове.

3. Политиката изследва възможните ефекти от изнасянето на определени съществени дейности (напр. елементи от функцията за вътрешен контрол или за спазване на правилата) при предварителния анализ на риска.

4. Политиката предвижда подходяща форма на наблюдение и оценка от ръководството на кредитната институция – възложител на финансовото състояние и на всяка съществена промяна в организационната и акционерна структура на изпълнителя на изнесени услуги с цел незабавно предприемане на ответни мерки при необходимост.

5. Кредитната институция – възложител определя вътрешните звена или лица, отговорни за наблюдението и управлението на споразуменията за изнасяне на дейности.

6. Политиката разглежда основните фази на процеса по изнасяне на дейности:

а. вземане на решение за изнасяне на дейности или за промяна на условията по съществуващо споразумение (фаза на вземане на решение);

б. предварителен анализ на състоянието на изпълнителя на изнесени услуги;

в. изготвяне на проект на споразумение за изнасяне на дейности (пред-договорна фаза);

г. приложение, наблюдение и управление на споразумението (договорна фаза). Това може да включва последващи ефекти от промени, засегнали изпълнителя на изнесени услуги (напр. съществена промяна в акционерната структура, стратегията за развитие, рентабилността на дейността);

д. реакция при очаквано или неочаквано прекратяване на споразумението или други нарушения в изпълнението на договора (след-договорна фаза). Кредитната институция – възложител изготвя план за непрекъсваемост на дейността, в случай, че изпълнителят не спазва или влоши в неприемливи граници качеството на осигуряваните услуги, както и поради други причини. Политиката включва план и ясно определена стратегия за действия при непредвидени обстоятелства и при прекратяване на споразуменията.

(О 7) Кредитната институция - възложител управлява рисковете, произтичащи от споразуменията за изнасяне на дейности.

1. Кредитната институция – възложител извършва периодична оценка на операционните рискове и на риска от концентрация, произтичащ от споразуменията за изнасяне на дейности. Кредитната институция информира надзорните органи за всяка съществена промяна в това отношение.

(О 8) Всички споразумения за изнасяне на дейности се съставят под формата на изчерпателен писмен договор. Този договор задължава изпълнителя на изнесени дейности да опази получената във връзка с договора поверителна информация.

1. Всяко споразумение за изнасяне на дейности се съставя под формата на ясен писмен договор.

2. Кредитната институция – възложител трябва да се увери, че писменият договор отчита най-малко следното:

а. ясно определение на дейността, която ще бъде изнесена;

б. ясно определяне и документиране на изискванията към изпълнителя относно изпълнението на изнесените дейности, имайки предвид целите на взетото решение за изнасяне. Способността на изпълнителя на изнесени дейности да отговори на качествените и количествените изисквания за изпълнение на тези услуги, се оценява предварително, включително спрямо настоящото Указание;

в. точно и ясно определяне на съответните права и задължения на кредитната институция - възложител и на изпълнителя на изнесени услуги. Това осигурява и спазването на правната рамка и надзорните наредби и указания;

г. за да се осигури ефективността на наблюдението и управлението върху изнесените дейности, договарят следва да съдържа клаузи за прекратяването му, даващи възможност на ръководството, когато е обосновано и необходимо, да прехвърли изнесените дейности на друг изпълнител или извършването на тези дейности да бъде подновено от кредитната институция;

д. договарят включва защита на поверителната информация, банковата тайна и другите приложими разпоредби за защита на информацията. При наличие на поверителна информация, изпълнителят на изнесени дейности осигурява ниво на защита на информацията, съизмеримо с това, изисквано от кредитната институция;

е. споразумението осигурява постоянно наблюдение и оценка на дейността на изпълнителя на изнесени услуги с цел незабавно предприемане на ответни мерки при необходимост;

ж. договарят задължава изпълнителя на изнесени дейности да осигури на звената по вътрешен одит и по спазване на правилата на кредитната институция – възложител пълен достъп до своята база данни, както и на външния одитор на кредитната институция, пълни и неограничени права за преглед и проверка на тези данни;

з. договарят задължава изпълнителя на изнесени дейности да осигури при поискване от надзорните органи на кредитната институция пряк достъп до своите помещения и база данни;

и. договарят задължава изпълнителя на изнесените дейности незабавно да уведомява кредитната институция - възложител, или директно надзорните й органи за всяка съществена промяна в обстоятелствата, която може съществено да възпрепятства по-нататъшното предоставяне на услуги. Договорът може да включва клауза, предвижда получаването на съгласие от засегнатите страни, като например компанията-майка и съответните й надзорни органи, за продължаване предоставянето на услуги;

к. договарят за изнасяне на дейности съдържа разпоредби, позволяващи на кредитната институция - възложител да го анулира едностранно чрез договорно предизвестие или чрез извънредно съобщение за прекратяване, поради изискване от надзорните органи.

3. Кредитната институция следва да се увери, че нивото на наблюдение, оценка, преглед и проверка, предвидени в договора, съответства на присъщите рискове, обема и сложността на изнесените дейности.

(О 9) Кредитната институция – възложител разполага с писмен договор, описващ задълженията на двете страни и изискванията за качество на предоставяните услуги.

1. Писменото споразумение установява количествени и качествени параметри на изпълнение, въз основа на които кредитната институция оценява качеството на доставяните услуги.

2. Кредитната институция – възложител извършва оценка на дейността на изпълнителя, използвайки средства, като периодични отчети, самооценка от изпълнителя или независим преглед от функциите по вътрешен контрол или от външните одитори на кредитната институция - възложител или

на изпълнителя на изнесени дейности.

3. Кредитната институция – възложител предвижда ответни мерки, ако качеството на извършваните изнесени дейности е незадоволително.

(O 10)

(O 10.1) Кредитната институция – възложител отчита рисковете, присъщи на верижното изнасяне на дейности.

(O 10.2) Кредитната институция – възложител дава своето съгласие за извършване на верижно изнасяне на дейности, само в случай че подизпълнителят спазва ангажиментите между кредитната институция и изпълнителя на изнесени дейности, включително и поетите такива към надзорни органи.

(O 10.3) Кредитната институция – възложител анализира по подходящ начин рисковете, водещи до слабости или неизпълнение на извършваните от подизпълнителя дейности или оказващи значително влияние върху способността на изпълнителя на изнесени услуги да изпълни своите задължения, съгласно споразумението.

1. Вторично изнасяне на дейности към трети страни (подизпълнители) е обект на същите изисквания и задълбочен анализ от страна на кредитната институция – възложител. За тази цел, в договора се предвиждат специални клаузи, например писмено съгласие от страна на кредитната институция – възложител относно възможностите и начините за вторично изнасяне на дейности.

2. Кредитната институция – възложител се уверява в обстоятелството, че договорните условия между подизпълнителя и изпълнителя на изнесени услуги съответстват или най-малкото не противоречат на клаузите в първоначалното споразумение между кредитната институция и изпълнителя на изнесени дейности.

ГЛАВА 3

ПРАВОМОЩИЯ НА БНБ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗНАСЯНЕ НА ДЕЙНОСТИ

(O 11) Кредитната институция – възложител осигурява достъп до съответни данни, притежавани от изпълнителя на изнесени дейности. Съгласно чл. 80, ал. 3, т. 5 от Закона за кредитните институции, БНБ има правото да извършва насрещни проверки в помещенията на изпълнителя на изнесени дейности.

1. В договора между кредитната институция – възложител и изпълнителя на изнесени дейности следва да бъде предвидена възможност за достъп от страна на БНБ до съответната информация и да извършва насрещни проверки на място. Във връзка с това, при упражняване на надзорните си функции, БНБ дава насоки и инструкции в зависимост от резултатите.

2. Препоръчително е в договора за изнасяне на дейности да бъде предвидена възможност за предоставяне на необходимата информация на БНБ от външния одитор на изпълнителя на услуги.

3. С цел гарантиране на нормалното изпълнение на изнесените дейности, спазването на нормативната рамка, указанията и предписанията на БНБ не следва да се нарушава от наредби и указания, издадени от орган за надзор над изпълнителя на изнесени дейности или от друго лице.

4. На БНБ се предоставя всяка съществена информация за процесите по изнасяне на дейности, които могат да окажат негативно влияние върху състоянието на консолидираната група, която е обект на надзор.

5. В случай на извършване на дейности от доставчици на услуги, регистрирани извън България, кредитната институция – възложител осигурява възможност БНБ да упражнява правото на събиране на информация, да изисква документи, извършването на одиторски проверки и да провежда инспекции на място.

6. Прекратяването на договора за изнасяне на дейности, съгласно **(О 8 (2) (к))** се извършва въз основа на обосновано мнение от БНБ за нарушение на тези Указания.

7. Кредитната институция – възложител може преди подписването на договора да извърши консултация с БНБ, относно възможните мерки за намаляване рисковете по сделката.

(О 12) БНБ отчита и необходимостта от управление на риска от концентрация.

БНБ установява риска от концентрация на секторно ниво и наблюдава системния ефект от проявлението на този риск.

Управление “Банков надзор”